

Tard, però bé

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, Editorial, 13.05.10

Tenen raó els que sostenen que la nova retallada pressupostària és una rectificació. Un cop de timó que respon al que demana «el sistema econòmic mundial», com va admetre ahir el mateix president del Govern. Rodríguez Zapatero va menysvalorar, durant gran part del 2008, els efectes de la crisi. Després va apostar, com molts països del G-20, que l'acció de l'Estat suavitzés la recessió i evités una altra depressió com la del 1929.

L'ajust suau ha funcionat prou bé. El 2009, l'economia espanyola es va contraure menys que la de la zona euro (3,6% enfront del 4%). En el primer trimestre hi ha hagut un repunt -0,1% d'augment del PIB-, gairebé igual al d'Europa (0,2%). Però el pes de la construcció ha destruït molts llocs de treball i l'atur arriba al 20% enfront del 10% de la mitjana europea. Això ha originat una caiguda dels ingressos i un augment de les despeses, que castiga els comptes públics.

Deute sota sospita

Hi ha hagut un excés de confiança. És cert que la ràtio deute públic-PIB, que ara es troba en el 53%, és bastant menor que la mitjana de la zona euro. Però el nostre endeutament total (públic i privat) és alt perquè la inversió empresarial i familiar dels anys del boom va tenir finançament exterior. La banca va manllevar diners al mercat mundial i els va prestar a les empreses i famílies (d'aquí ve la bombolla immobiliària). I ara l'atur fa que el dèficit públic (6,4% de mitjana europea) arribi aquí a l'11,2%. Els Estats Units i la Gran Bretanya tenen un dèficit similar, però la zona euro, una unió monetària en construcció, ens fa més vulnerables. Keynes va dir

que el dèficit públic serveix per combatre la recessió. Tenia raó, però se l'ha de finançar. Per això el gran nerviosisme dels mercats amb el deute públic dels estats ha obligat a inflexionar la política pressupostària.

La rectificació

El Govern ha estat lent i ha dilatat els terminis, no només en el dèficit, sinó també en les reformes, començant per la laboral. Però ja en el pressupost del 2009 va apujar l'IVA i la imposició sobre l'estalvi per un import de 6.000 milions d'euros. I va ser criticat per tot l'arc polític i per part de l'empresariat. Després, quan va començar la tempesta grega, va retallar 5.000 milions més per aquest any (un total de 40.000 en els pròxims tres anys) per arribar a un dèficit del 3% el 2013. Però en l'última setmana el pànic financer ha forçat la mà.

Reduir el dèficit un 0,5% del PIB extra aquest any i un altre 1% el 2011, per baixar-lo de l'11,2% al 6% en dos anys, no surt de franc. Obliga, entre altres coses, a rebaixar el sou dels funcionaris un 5%, a congelar les pensions –llevat de les mínimes– el 2011, i a reduir la inversió pública en 6.000 milions. És una rectificació d'envergadura per a un president que prometia sortir de la crisi amb pocs costos.

Però no som l'únic país que ha de canviar el rumb. A Alemanya –on ja es jubilen als 67 anys–, Merkel ha enterrat la seva promesa electoral d'abaixar els impostos. Sarkozy anuncia més austeritat i en el programa de Cameron mana la retallada de la despesa pública. Adaptar-se al que demana «el sistema econòmic mundial» és raonable. Llevat que es pretengui viure-hi d'esquena. Impossible perquè estem endeutats. Voldria dir iniciar un viatge cap a la marginació.

Però aquest cop de volant tindrà costos. Danya la credibilitat del Govern i, pitjor encara, endarrerirà la sortida de la crisi. Zapatero hauria d'haver actuat abans. Improvisa, tot i que també ho fan la UE i la majoria de governs.

Sense alternatives

La rectificació –passar de l'ajust suau a l'ajust dur– ha estat inevitable. La medicina és amarga però l'exigeix la necessitat de no separar-nos de la disciplina econòmica dels països europeus. I és un ajust dur, però no destrueix l'Estat de benestar. S'ha reaccionat tard, ha faltat rigor i no hi ha hagut pedagogia. El Govern ha d'explicar que mantenir els èxits socials exigeix saber adaptar-los a les circumstàncies. I que la finalitat de la cirurgia no és liquidar, sinó preservar. Zapatero ha rectificat. La crítica és fàcil, però, sense alternatives factibles, és inútil i irresponsable.